

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Quibus modis istud peccatum actuale iniquæ detentionis interrumpatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

tinuum peccatū actuale: ergo homo actu peccat, etiam cum dormit; tunc enim detinet.

17 *An, cum dormit, peccet.*
 Resp. Primò, Quodam sensu concedi posse, hominem peccare dum dormit; non quidem quòd tunc nouam culpam contrahat, vel contractam augeat, sed quia prauum propositum exequitur, vel in executione cœpta perseuerat: quò modo ipse somnus peccatum esse potest; vt si dormias loco vel tempore vetito, vel vt diuinationem assequaris in somno, vel turpi voluptate perfruaris. his enim euentis ipse somnus est peccatum externum, seu executio peccati; pendet enim à priori voluntate, & ab ea informatur. Simili modo, tempore somni potest continuari aliud peccatum antea inceptum: vt si innocentem duris vinculis constrictum relinquant, & ita cubes.

18 Respond. Secundò, Dum dormit, propriè loquendo, actu non peccat vero & formali peccato; quia neq; somnus, neque id quod fit in somno, dependet ab aliqua voluntate libera, tamquam actio quæ assidue liberè fit & continuatur; sed tamquam effectus voluntatis præteritæ, à qua ita pendet, vt cum cœperit, non sit in nostra potestate continuare vel abrumpere: vnde peccatum non crescit, etsi somnus longior fuerit opinione; neque minuitur, si breuior. Hinc etiam fit, vt

19 quando somnus est executio peccati, non teneatur somnum in confessione explicare: sed sufficiat dicere, nos tali fine ad somnum composuisse; hoc enim est actio libera, non autem somnus. Hinc patet, peccatum detentionis in somno non continuari formaliter, sed effectiue; quia effectus eius antea præuultus & præuolitus continuatur; qui effectus etiam dicitur peccatum, quia est executio malæ voluntatis, vel continuatio executionis, antea per malam voluntatem inchoatæ. Vt autem formaliter continuetur, requiritur vt assidue dependeat ab hominis libertate, ita vt quouis momento possit & debeat tollere. non est tamen necessarium, vt continenter actu formali nolit tollere: sufficit vt non tollat, & aduertat se posse tollere. tunc enim si omittat, liberè omittit; habetque actu voluntatem interpretatiuam continuam detinendi seu non restituendi; vt patet ex dictis 1. 2. q. 6. art. 3.

20 *Non fit nouum peccatum moraliter.*
 Ex his sequitur, toto eo tempore, quo commode potest fieri restitutio, non fieri nouum peccatum (moraliter loquendo) per illam voluntariam retentionem; sed continuari antiquum, quod antea per acceptionem erat inchoatum: nam illa retentio informatur à prima voluntate retinendi, quæ interpretatiue censeatur actu manere. Et quamuis interim ille haberet aliquoties voluntatem expressam, toto eo tempore non restituendi, non censeretur tamen moraliter nouum peccatum, neque plura numero peccata, nisi physica ratione; sed vnum peccatum grauius: quia omnes illa internæ voluntates referuntur ad vnum idemque opus externum continuatum, & cum eo vnum numero peccatum efficiunt; sicut eum quis versatur in conatu occidendi inimici, omnes actus præuij occisioni, sunt vnum numero peccatum; quia omnia interna desideria tendunt ad eundem conatum.

DVBITATIO IV.

Quibus modis istud peccatum actuale iniquæ detentionis interrumpatur.

R Espondeo, Tripliciter interrumpi, ita vt formaliter non continetur. Primò, Ratione ipsius propositi: vt dum quis propositum detinendi mutat, constituens prima opportunitate restituere, & hæc est perfecta interruptio. Secundò, Ratione detentionis externæ, quando illa in se incipit non amplius esse iniuriosa, eò quòd restitutio eo tempore facta sit impossibilis; vt si procul absit, vel graui penuria laboret: tunc enim externa detentio non est amplius peccatum. vnde etiam si ferretur excommunicatio in eum qui rem illam detineret, detentor tunc non incurreret, etiam si animum numquam restituendi haberet: quia etsi illa voluntas interna peccatum sit, detentio tamen externa peccatum non est. non enim est voluntaria, seu à voluntate dependens, etiam si fortè sit volita. Incideret tamen, simulatque offerret se opportunitas restituendi, & eam negligeret; quia tunc detentio rursus inciperet esse voluntaria, ac proinde peccatum externum.

Dices, Quid si detentor non aduertat se tali tempore non teneri ad restitutionem, putetque se teneri? Respondeo, Tunc externæ detentionis peccatum interrumpitur quidem materialiter; quia illa detentio reuera in se non est iniusta, aut peccatum: non tamen interrumpitur formaliter; quia ipse putat eam esse iniustam, & vult continuare. Sicut si acciperem à te rem meam, nesciens esse meam, acceptio illa esset iniusta formaliter, (id est, vt subest illi iniquæ voluntati) non tamen in se & materialiter, quia est actio in se iusta, quæ iuste potest appeti & fieri.

23 Tertio, Ratione somni vel alterius distractionis, per quam fit, vt homo non habeat tunc in sua potestate, de illius rei detentione cogitare. vt enim illa detentio sit libera, necesse est, vt in potestate hominis sit aduertere se detinere: alioquin pro illo tempore non est libera, ac proinde non est peccatum formaliter, sed materialiter tantum, vel effectus peccati. Itaque interrumpitur peccatum detentionis formaliter; quia iste homo formaliter tunc non peccat, cum illa detentio ab illo liberè non pendeat; continuatur tamen effectiue, quia effectus prioris peccati immediatè voluitus continuatur: qui effectus est peccatum in sua causa, à qua dependet, nempe in voluntate quæ præcessit. Hinc fit, vt peccatum ratione huius detentionis non sit maius vel minus, siue ea diutius duret, siue breuius, nisi quatenus id est præuultum & præuoluitum; & consequenter, solùm ratione voluntatis præcedentis.

24 *Quo modo explicanda in confessione.*
 Petes, Vtrum interruptio huius peccati debeat explicari in confessione? Videtur sanè id non esse necessarium; sed sufficere vt explicetur, Primò, Quamdiu rem retinuerit. Secundò, Quoties interim occasionem restituendi habuerit & neglexerit. Tertio, An interim dominus graue damnum vel afflictionem magnam senserit. Primum requiritur, Vt intelligatur aliquo modo multitudo actuum interiorum, vel continuatio æquiualens multis actibus internis. Secundum, Vt intelligatur multitudo actuum seu omissionum exteriorum,

Tertium, Vt quanta in illis actibus externis fuerit malitia. non requiritur verò vt explicet, quoties refiliit à proposito restituendi: tum quia is, qui decies mutauit propositum, non magis peccauit, quam qui permanlit continuè in voluntate retinendi, si cetera sint paria: tum quia omnes istæ volitiones non restituendi, referuntur ad continuationem vnius actus externi; ac proinde moraliter censentur vnum peccatum.

Mihi probatur, vt etiam numerus talium volitionum explicetur: quia per se sunt distincti actus: puta, si potest meminisse.

DVBITATIO V.

Vtrum dum quis utitur re aliena, quam detinet inuito domino, peccet nouo peccato quotiescumque id facit.

R Esp. Quidam putant, id esse nouum peccatum. Ita Nauarr. c. 17. nu. 54. & Caiet. q. 66. artic. 3.

25 *Vsus rei non est nouum peccatum.*
Sed verius est, non esse nouum, sed vnum idemque continuatum. colligitur ex Gabr. & Soto supra cit. n. 11. Ratio est; quia rem alienam accipere, retinere, vt, & destruere, censentur eiusdem rationis & speciei moralis: ergo quando hæc simul concurrunt, est vnum peccatum continuatum.

26 Hic tamen duo Aduertenda. Primò, Si domino perinde sit, vt ar sine re sua, an eam apud te detineas otiosam, non magis crescere culpâ vsu, quam nuda detentione; vt, si sit gemma, annulus, torquis, vel quid simile, quod vsu non fit deterius: si sit pecunia, eamque alienes, modò ea alienatione non fias ad restituendum impotentior, quòd si dominus longè ferret agrius vsum, quam otiosam detentionem, eò quòd res vsu atteratur, vel periculo exponatur, tunc peccatum magis vsu augeteretur quam detentione: (semper tamen intra eandem speciem) vt si sit vestis, vel equus, &c.

Secundò Notandum, Si res ita apud te facta sit deterior, vt verisimile sit dominum eam non amplius velle, sed pretium eius; non est peccatum ea vt, aut etiam destruere; quia hoc non fit amplius inuito domino, cum eam nolit sibi restitui. peccatum tamen esset non restituere eius pretium, si commodè posses, quòd si etiam id tunc commodè non posses, neque hoc peccatum esset.

DVBITATIO VI.

Quale peccatum sit furtum.

R Espondeo & Dico Primò, Ex genere suo esse peccatum mortiferum. Ratio est; quia infert proximo nocumentum: atqui hoc est contra charitatem; ergo.

Aduerte tamen, Furtum ex genere suo esse minimum peccatum, quòd in proximum committitur; quia bona fortuna sunt infima, ratione tamen incommodorum, quæ inde sequuntur, possent esse maius alius.

27 Dico Secundò, Fieri tamen potest, vt ex indeliberatione, vel ex materiæ paruitate, sit tantum peccatum veniale. Est certa. Et quidem ratione paruitatis materiæ patet; quia in furto tali non est notabilis læsio. Ratione autem indeliberationis, quomodo possit esse peccatum veniale, difficilius

est; nam opus illud externum videtur vix fieri posse absque plena consideratione. Sed quid sit de opere externo, saltem voluntas furandi potest carere plena & sufficienti aduertentia: vt patet, dum quis tentatur ad furtum; ac proinde in hac peccatum veniale erit. Puto tamen etiam fieri posse, vt hæc voluntas exeat in opus externum, auferendo rem alienam sine plena animaduersione. Quidam enim ex consuetudine ita sunt propensi & veluti determinati ad furandum, vt rem auferant priusquam perfectè aduertant quid agant. Idem fieri potest ex vehementia tentationis, præsertim in festinatione, vbi non conceditur deliberatio.

28 *Furtum indeliberatum.*
Dico Tertio, Vt furtum sit peccatum mortale, requiritur, vt materiæ quantitas notabilis sit. Patet; quia non cuiusvis rei ablatio potest esse culpa mortifera; v. g. pomi vel oboli.

29 Sed difficultas est, quænam censenda sit quantitas notabilis. Nauarrus c. 17. num. 4. putat dimidium regalem esse quantitatem notabilem, quæ constituat furtum mortiferum. Toletus l. 5. c. 16. vnum regalem, vel duos, etiam respectu diuissimi. Barth. Medina 1. 2. quæst. 88. art. 4. duos regales. Sotus lib. 5. q. 3. art. ad tertium, vnum vel duos aureos. Denique quidam centum aureos requirunt, vel amplius, seposito omni incommodo extrinseco. Alij verò docent, non posse in genere taxari, quæ quantitas sit notabilis; sed hanc statuendam arbitrio prudentum, pro varia personarum & locorum conditione. Ita Ioannes Medina C. de restit. q. 10. & Petrus Nauar. lib. 3. c. 1. n. 35. Ratio est; quia quòd respectu vnius censetur notabile, respectu alterius non censetur tale, sed modicum & parui momenti. iuxta quam sententiam dici potest. Primò, respectu omnium, etiam Regis & hominis prædiuitis, vnum aureum videri quid notabile, vnde furtum vnius aurei, erit mortiferum. Ita Petrus Nauarra, & Sotus supra.

30 Nec obstat, quòd hæc quantitas respectu Regis modica videatur: quia etiam modica sit ad donationes pro regia magnificentia faciendas; non tamen est modica, spectatis omnibus Regis oneribus, ad quæ subleuanda hæc quantitas notabiliter iuuat: vt patet cum militi soluendum est, qui per mensem vnum pro duobus aureis vitam exponit. Deinde censetur notabilis, cum agitur de iniuria subeunda: non enim minus Rex se suaque omnia tuta esse vult ab iniuria, quam alius quilibet. Secundò, Respectu mediocriter diuitum, quatuor regales, siue vnum florenum censerit quid notabile, iuxta Petrum Nauarram: quia sufficit illis ad victum vnius diei, addit ille, minorem quantitatem non censerit notabilem. Tertio, Respectu mechanicorum, duos regales; iuxta sententiam Medinae. inde enim commodè victitant, & hæc summa ferè æquat mercedem diurnam. Sotus tamen & Petrus negant duos sufficere. Quarto, Respectu pauperis, vnum regalem, vel etiam dimidium. Sententia illa de centum aureis, est nimis laxa, nec satis consentanea Scripturæ, qua dicitur, *Fures regnum Dei non possidebunt.* pauciores enim sunt, qui tantas summas furripiant.

31 Nihilominus, etsi hæc vltima sententia satis probabilis videatur; placet tamen sententia Bartholomæi Medinae, & Toleti, qui duos regales absolute quantitatem notabilem statuunt, quamuis etiam minor summa talis censerit possit, si notabilem læsionem secum trahat, vt si pauperi furcepta